

Högskoleprovet

Provpass 5

- Du måste fylla i dina svar i svarshäftet **innan** provtiden är slut.
- Följ instruktionerna i svarshäftet.
- Du får använda provhäftet som kladdpapper.
- Fyll alltid i ett svar för varje uppgift. Du får inte minuspoäng om du svarar fel.
- På nästa sida börjar provet, som innehåller 40 uppgifter.
- Provtiden är **55 minuter**.

Verbal del

Detta provhäfte består av fyra olika delprov. Dessa är ORD (ordförståelse), LÄS (svensk läsförståelse), MEK (meningskomplettering) och ELF (engelsk läsförståelse). Anvisningar och exempeluppgifter finner du i ett separat häfte.

Prov	Antal uppgifter	Uppgiftsnummer	Rekommenderad provtid
ORD	10	1–10	3 minuter
LÄS	10	11–20	22 minuter
MEK	10	21–30	8 minuter
ELF	10	31–40	22 minuter

Börja inte med provet förrän provledaren säger till.

ORD – Ordförståelse

1. insinuera

- A antyda
- B gissa
- C berömma
- D ljuga
- E misstänka

6. upptakt

- A inledning
- B markering
- C refräng
- D anvisning
- E förslag

2. mellanting

- A samspel
- B anknytning
- C uppehåll
- D motsvarighet
- E blandning

7. stävja

- A påstå
- B mjuka upp
- C uppmuntra
- D röra ihop
- E motverka

3. otjäntlig

- A otydlig
- B orättvis
- C oanvändbar
- D obegriplig
- E otillgänglig

8. pådrag

- A sensationell nyhet
- B öönskad publicitet
- C rättslig följd
- D insättning av resurser
- E oväntat motstånd

4. parkas

- A tält
- B jacka
- C målarduk
- D bäddsoffa
- E draghund

9. hänryckt

- A i kris
- B i fred
- C i konflikt
- D i extas
- E i fara

5. obstinat

- A trotsig
- B okunnig
- C nyfiken
- D slarvig
- E högljudd

10. ämbete

- A karriär
- B tillfälligt uppdrag
- C fin utmärkelse
- D högre befattning
- E administration

40

I morgen fyller jag 40. Idag den trettonde mars fyller jag 40. Igår den trettonde mars fyllde jag oåterkalleligt 40. Jag ska se efter mina barn, jag ska bry mig om min fru. Jag ska skriva minst tre böcker de närmsta tio åren, jag ska överraska min fru, tre färdiga böcker. Det finns ingen motsättning mellan arbete och föräldraskap. Det finns ingen motsättning mellan föräldraskap och författarskap. Inte för en man i det här landet, som lever och verkar, skriver dikter i Sverige 2010. Är det du som blinkar? Mellan trädstammarna? Jag ska leva ansvarsfullt, arbeta disciplinerat och ändå rycka dagen i skägget. Vem vet vad som händer med boräntan, med knäet, vem vet vad som händer med tänderna. Jag är bara halvvägs, jag behöver inte ens vara särskilt produktiv, men jag ska läsa mer av Torgny Lindgren, jag ska läsa Dante Alighieri och ta hand om mina barn. Hedvig behöver hostmedicin, Ivans snowboardbindning måste lagas. John Alvar är sju dagar gammal, fortfarande röd och lite blåaktig om fötterna. Han suger på mitt finger. Han diar sin mors sprängfyllda bröst. John Alvar är en gåva. För sju dagar sen föddes han och här sitter jag och skriver, upprepar exakt samma meningar, veckor och månader senare. För sju dagar sen föddes John Alvar, han ska växa ikapp

mig, men än så länge är han liten. Är det möjligt eller ens önskvärt att försöka tänka på allt han och jag ska hinna med? Jag behöver inte skriva. Att inte skriva kan vara ett kvalificerat val, att så att säga oskriva. Jag tänker att min tid kommer, ingen brådska, min produktiva period kan komma liksom eftersläpande. Jag ska bli en gammal man. Med penna och papper. Jag ska byta ut min laptop mot en skrivmaskin. Skrivmaskinen ska jag byta ut mot en dyr reservoarpenna, reservoarpennan mot en kulspets och kulspetsen mot en blyerts. Utfattig men lycklig har jag vid det laget skaffat mig humor, jag har medvetet odlat fram den. Livet självt har bidragit. Är det du mannen som blinkar i skogens ljusgröna fylla? Jag ska fortfarande skriva onda meningar, elaka ord, oförsonliga, fast med en helt annan glädje. En färdig författare är en tråkig författare, för sig själv och för andra. Jag skriver för stunden. Att skriva för stunden är ett långsiktigt arbete. Man skriver 40 och stryker 40, man levererar sina provisoriska sanningar. Jag måste alltid skriva mer än jag stryker. Och längre än skägget än näsan räcker.

PÄR HANSSON

Uppgifter

11. Vilken är den mest sannolika innebörden av författarens uttryck ”rycka dagen i skägget”, att döma av hur det används i texten? A Att vara avspänd och spontan. B Att våga trotsa omgivningen. C Att vara uppmärksam och noggrann. D Att våga vara motsägelsefull.	12. Vilket av följande påståenden beskriver bäst hur textens jag ser på sitt skrivande? A Han ändrar mer i sina texter än han skriver nytt. B Han skriver mycket och tror att det ska bli ännu mer så småningom. C Han vill skriva mycket men ger sig själv tillåtelse att ibland låta bli. D Han betraktar sin nuvarande ålder som en tillgång i skrivandet.

Långsammare

Reaktionerna på ett alltför uppskruvat tempo i både arbetsliv och vardag tar sig många uttryck. Populärvetenskapliga böcker som Owe Wikströms *Långsamhetens lov* och Daniel Kahnemans *Tänka, snabbt och långsamt* betonar eftertankens betydelse för kunskapsbildning. Ett ökat intresse för surdegsbakning, långkok och ölbrygging låter ana en längtan efter det omsorgsfulla och långsamma. Denna allmänna fascination inför långsamheten ackompanjeras av ett växande sociologiskt intresse för det senmoderna samhällets tidsuppfattning, där sociologen Hartmut Rosas tes om "social acceleration" intar en central position. Ofta förstår ett ökat tempo i samhället som ett resultat av teknikutveckling med ökad produktionstakt och allt snabbare kommunikationer som följd. Paradoxalt nog så har den teknik som är tänkt att frigöra tid alltså i stället fått oss att känna oss mer stressade.

Långsamhetens betydelse har nu också kommit att betonas i akademiska sammanhang, och begreppet *slow science* och "det långsamma universitetet" har lanserats. Det kan ses som en reaktion på att allt fler upplever att tempot i det akademiska arbetet har stegrats, samtidigt som kraven på att redovisa och öka produktiviteten har blivit tydligare. Flera faktorer bidrar till ytterligare tidspress. En tilltagande andel forskare och lärare har tillfälliga anställningar, forskningen bedrivs ofta inom tidsbegränsade, externt finansierade projekt, och undervisningen – inte minst inom humaniora och samhällsvetenskap – bedrivs med färre lärarledda timmar. Excel-lensretoriken förstärker också känslan av att inte räcka till. I stort sett alla lärosäten anser sig sträva efter excellens inom ett eller flera områden, och varje anställd förväntas bidra till att uppnå detta mål. Att ständigt avkrävas världsledande insatser skapar ytterligare stress och ger dem som inte når upp till orimligt höga förväntningar dåligt samvete. Minst lika viktigt som de yttre kraven är emellertid den press som kommer inifrån. Status inom akademien och i samhället i stort kommer dem som arbetar intensivt och mycket till del. Den klass som sociologen Thorstein Veblen i slutet av 1800-talet benämnde *the leisure class* utmärker sig i dag inte genom sina möjligheter till fritid utan genom att arbeta länge och dedikerat.

Men liksom i andra sfärer i samhället tas nu även inom akademien initiativ för ett sänkt tempo. *The slow science manifesto* är ett försök att framhålla eftertankens och långsamhetens betydelse för kunskapsbildningen, och en liknande argumentation, fastän mer utvecklad, återfinns i *The Slow Professor – Challenging the Culture of Speed in the Academy* av Maggie Berg och Barbara K. Seeber. Dessa båda litteraturvetare tar avstamp i slowrörelsens appeller för långsamhet och omsorgsfullhet för att

sedan diskutera hur de kan appliceras inom akademien. Berg och Seebers ambition är att erbjuda strategier som den enskilda forskaren kan använda för att skapa utrymme för eftertanke och återhämtning. De har författat en sorts självhjälpsbok som tar sin utgångspunkt i en litteratur som är tänkt att hjälpa akademiker att effektivisera sin tidsplanering. Flera klyssor om akademisk effektivitet refereras och kritiseras, till exempel råd som att "skriva papers i huvudet" samtidigt som man städar eller diskar, eller att läsa uppsatser i baksätet på vägen till svärföräldrarnas lantställe. Handböcker som Donald Halls *The Academic Self – An Owner's Manual* framhåller att tidspress bäst hanteras genom att varje timme planeras, bokförs och prickas av så att arbetet blir så effektivt som möjligt, men Berg och Seeber påpekar att denna strategi starkt begränsar möjligheten till "tidlös tid". Forskning visar att just den tidlösa tiden är en grundläggande förutsättning för problemlösning, kreativitet och eftertanke. Till skillnad från den schemalagda, in-i-minuten planerade och rapporterade tiden ger den oplanerade tiden möjlighet att under en längre period fokussera och helt hänga sig åt en specifik aktivitet.

Medan Berg och Seeber tar avstamp i en mer populärvetenskaplig diskussion kring tidspress, stress och långsamhet så är Filip Vostals *Accelerating Academia – The Changing Structure of Academic Time* förankrad i en sociologisk teoribildning. Vostal utgår också från en bredare kontext, där forskningens och utbildningens globalisering, den tekniska utvecklingen och en allmän föreställning om vetenskapen som avgörande för innovation och tillväxt ses som bidragande orsaker till acceleration inom akademien. I sina mer empiriska studier visar sedan Vostal hur kraven på internationell konkurrenskraft, tillsammans med en förväntan på att akademisk forskning och undervisning bör vara direkt tillämpbar, nyttig och vinstgenererande, leder till ytterligare tidspress. Forskarna som intervjuas skildrar en situation där publicering hastas fram, där allt mindre tid ges till läsning av allt det som skrivs och där administrativa krav och utvärderingar upptar en allt större del av arbetet. I värsta fall resulterar denna hets i en situation som kan liknas vid Rosas tes om ett "rusande stillastående" – allt mer produceras utan att egentliga intellektuella landvinningar görs. Samtidigt bör det betonas att åtskilliga forskare framhåller att acceleration också är njutbart, och att perioder av högt tempo kan upplevas som både akademiskt givande och stimulerande. Uppenbarligen måste ett steget tempo i arbetet inte nödvändigtvis uppfattas som negativt, och speciellt gäller detta i de fall där accelerationen är initierad av forskaren själv. Kontroll

över den egna arbetstiden blir därmed avgörande för kreativitet och välbefinnande i den accelererande akademien.

Dessutom är det uppenbart att en stor del av accelerationen genom teknikutveckling och ökad informations tillgång har haft en positiv inverkan på kunskapsproduktionen i samhället. Problemen med en stressad akademi uppstår snarare när korta tidshorisonter begränsar kreativiteten, när möjligheten att skifta tempo inte ges och när forskningspolitiska nyckelord som excellens, innovation och genomströmning signalerar förväntningar som ofta rimmar illa med hur kunskapsproduktion och inlärning faktiskt går till. Om det inte finns tid för eftertanke och omsorgsfullhet är risken för undermålig forskning och undervisning stor.

Avslutningsvis kan det konstateras att en generell appell för långsamhet kanske inte är den mest effektiva metoden för att bemöta de utmaningar som den högre utbildningen och forskningen ställs inför. Uppmaningar till en generell temposänkning lär heller inte slå an hos beslutsfattare och en bredare allmänhet. I stället bör vi,

enligt Vostal, verka för akademiska miljöer där en hög grad av "temporal autonomi" råder, för att på så sätt främja "ohastad" forskning och undervisning. För att få konkret orientering i hur sådana miljöer kan skapas är det värt att återvända till Berg och Seebers självhjälpts tips. De framhåller kollegialiteten, och då inte minst seminariet, som en plats där eftertanke och "ohastade" idéer ges utrymme. Det ligger mycket i denna argumentation, för till skillnad från forskningspublikationer, välputsade konferenspresentationer eller massföreläsningar så är det i seminariet som tankar föds, utmanas och utvecklas. Seminariet ligger inte till grund för någon medelstilldelning, ger inte några poäng i rankningar och sällan betonas dess roll för innovation och nyttiggörande, och just därför är det en relativt skyddad plats. "Långsamhetsoaser", som Rosa skulle kalla dessa fredade rum, kan i sig inte hindra fortsatt acceleration men förhoppningsvis erbjuda utrymme för återhämtning, reflektion och kreativitet i en ständigt jäktad akademi.

JÖRN HAMMARFELT

Uppgifter

13. Vilket påstående om akademien skulle Hartmut Rosa sannolikt hålla med om, utifrån hur hans tankar presenteras i texten?

- A Tekniska landvinningar har svårt att få fäste i akademien.
- B Den globala konkurrensen hotar forskningens samhällsnytta.
- C Anställningsvillkoren i akademien är dåligt anpassade till vår tid.
- D Den ökade kvantiteten forskning har ingen positiv inverkan på kvaliteten.

14. Vad är enligt texten viktigt för att forskare ska trivas med ett högt tempo i arbetet?

- A Att de själva har möjlighet att påverka situationen.
- B Att de får tid över till återkommande utvärderingar.
- C Att de upplever sitt arbete som personligt givande.
- D Att de uppfattar den direkta nytan med sitt arbete.

15. Vilken av följande personer tycks av texten att döma ha ett förslag som tydligt skiljer sig från de övrigas, när det gäller att hantera det höga tempot inom akademien?

- A Filip Vostal.
- B Hartmut Rosa.
- C Donald Hall.
- D Maggie Berg.

16. Vad kan man inom akademien göra för att värja sig mot det alltmer uppskruvade tempot, menar textförfattaren?

- A Bedriva opinionsbildning för ett "långsammare universitet".
- B Skapa trygghet genom tydligt definierade förväntningar.
- C Hålla sig till etablerade forskningsområden där det delas ut externa medel.
- D Skapa utrymme för möten som inte måste leda till omedelbara resultat.

Klok som en flöjtkråka

Det verkar vara något speciellt med Australiens fåglar. Ta flöjtkråkan, till exempel. Ingen är väl så omtalad av australierna som just den. Nyligen satt jag vid en uteservering i sydvästra delen av landet när en flöjtkråka promenerade fram till mig. Den hade hållit mig under uppsikt en stund varefter den beslutat sig för att ta en närmare titt. Något tiggeri var det inte fråga om, för endast en urdrucken kaffekopp stod på bordet. Obekymrad vankade flöjtkråkan närmare och ställde sig helt intill, gav mig en underfundig blick och började därefter sjunga eller snarare flöjta sin psykedeliskt polyfona sång.

Flöjtkråkans sång spänner över fyra oktaver och karakteriseras av övertoner och finescen att flera toner framförs samtidigt. Dessutom är fågeln en hejare på att härrma. Andra fågelarter i dess närhet blir ofta och retsamt härmade av flöjtkråkan, som inte heller drar sig för att skälla som en hund eller gnägga som en häst. Den härmar även mänskligt tal och är listig nog att kunna använda denna förmåga till sin egen fördel när det krävs.

Flöjtkråkans kognitiva förmågor tar sig skiftande uttryck, alltifrån allmän lekfullhet – kurragömma är exempelvis något flöjtkråkor setts roa sig med – till överraskande sociala handlingsmönster och en intelligens hög nog att lösa kluriga problem. I flera avseenden är flöjtkråkan smartare än flertalet primater, inklusive schimpanser. Den är dessutom känd för att vara lika kärvänlig mot sina vänner som ilsak mot fiender, verkliga eller missräkta.

Många människor runtom i Australien har etablerat goda relationer med flöjtkråkor, och åtskilliga är de husägare som kan vittna om att flöjtkråkor håller betydligt bättre vakt än aldrig så lömska bandhundar. Viktigt att notera i sammanhanget är att dessa flöjtkråkor inte är domesticerade, utan vilda individer som inkluderat utvalda personer och familjer i sin sociala krets. Eftersom flöjtkråkor i likhet med de flesta av Australiens fåglar är långlivade – till skillnad från våra arter på norra halvklotet vilka vanligtvis lever korta, snabbt förbiilande liv – kan personer som etablerat goda relationer med dem räkna med förhållanden som sträcker sig över decennier.

Å andra sidan kan flöjtkråkorna bli ett problem för personer som av en eller annan anledning uppfattas som fiender. Inbrottstjuvar får möjligen vad de förtjänar, men det råder ingen brist på joggare och skräckna tonåringar som fått uppleva flöjtkråkans långt ifrån ofarliga och alltid lika överraskande kamikazeanfall.

Ja, det är något speciellt med Australiens fåglar. Insikten om det har emellertid kommit sent, och länge drev biologer och zoologer på norra halvklotet, främst i Storbritannien, den eurocentriska tesen att Australiens fågel-

fauna endast är en primitiv kollektion av fåglar som invandrat från norr. Idag vet vi att det är fel. Det var i den del av östra Gondwana som med tiden skulle bli Nya Zeeland och Australien som sångfåglarna – tättingarna – utvecklades innan de så småningom, för sisådär 60 miljoner år sedan, spreds över klotet. Världens första fågelsång hördes således i de skogar som ännu finns kvar som fragment i södra och östra Australien respektive Nya Zealand.

Den geologiska utvecklingen av Australien resulterade genom årmiljonerna i ett torrt klimat med utbredning av eukalyptus, något som kom att få avgörande betydelse för fågelfaunan som samevolverat med de blommande träden. Antagandet, stärkt av nya rön, är att det ytterst var den kärva naturen som beförde samarbete mellan fåglarna vilket i sin tur manifesterades i alltmer komplexa sociala strategier, sexualsystem och sångskicklighet.

Den förhåskande synen på fåglar i allmänhet och ornitologisk forskning i synnerhet utgick länge reflexmässigt från norra halvklotets arter. De är ofta kortlivade, lägger många ägg och ägnar betydande delar av sina liv åt att flytta fram och tillbaka mellan häcknings- och övervintringsplacer. Väl åter på häckningsplatsen sjunger hannarna medan honorna lyssnar och gör sina val. Så är det emellertid inte med Australiens fåglar, som till stor del är monogama och lever i sammanflätade familjeband, ofta med kooperativ häckning. Många är dessutom verktygsmakare, och sjunger gör såväl honor som hannar.

Insikten om den australiska fågelfaunans ursprung och särart har främst presenterats i vetenskapliga publikationer med föga spridning på norra halvklotet. Det är därför högst välkommet att den australiska ornitologen Gisela Kaplan, verksam inom beteendeforskning och neurovetenskap, i sin nya bok *Bird minds: cognition and behaviour of Australian native birds* sammanfattar vad som verkligen kan bekräftas avseende de australiska fåglarnas kognitiva förmågor.

Kaplan redogör kortfattat för de senaste årens rön beträffande fåglarnas ursprung och spridning samt ekologiska betydelse i det gäckamma australiska landskapet. Hennes fokus ligger dock främst på att beskriva och analysera ett antal arters kognitiva begåvning som den kommer till uttryck i lekar, sång, social interaktion och känsloliv. Kaplan är förtjänstfullt förtjust i anekdoter, exempelvis om flöjtkråkors och kakaduors häpnadsväckande och tokroliga upptåg, men hon skiljer alltid tydligt på det som har bevisats och vad som återstår att bekräfta.

Gisela Kaplans bok är ovanligt mångbottnad och uppslagsrik. Och att den ornitologiska etologin nu befinner sig ljusår bortom 1973 års Nobelpristagare Konrad Lorenz och Niko Tinbergens forskning råder det ingen tve-

kan om. Medan de senare skrev om fåglars prägling och ett känsloliv bestående av aggression eller rädsla, diskuterar Kaplan australiska fåglars altruism och empati, humor och sorg. Hon gör det övertygande och underläter inte att redovisa sakliga motargument samtidigt som hon vederlägger slutsatser grundade i ren spekulation.

Kaplans syfte är nu inte endast att redovisa hur intelligenta många av Australiens fåglar är. Hennes arbete sträcker sig längre än så och utmynnar i en lågmäld kritik av ett visst fastlåst sätt att se på djur och fåglar. Detta synsätt har av hävd, påpekar hon, förfäktats av biologer på norra halvklotet vilka är övertygade om att konkurrens är utvecklingens primära drivkraft. Mot denna cementerade tankefigur ställer Kaplan samarbete, säkerhet och trygghet som väsentliga aspekter i en arts framgång.

Den brittiske utrikesministern lord Grey ställde en gång frågan: Varför sjunger fåglarna? Möjligt kände han sig inte riktigt tillfreds med zoologernas funktionella förklaringar att sång bara handlar om revirhävdande. Den

uppfattningen har dock blivit normerande, något som emellertid stöter på patrull i Australien där bågge könen sjunger, fast sällan inför eller under häckningen. Flöjtkråkan som underhöll mig med sin psykedeliska sång hade nog ett annat syfte, men vilket?

Det var när Gisela Kaplans tama rosenkakadua vid 75 års ålder fortfarande lärde sig nya ord som hon beslöt sig för att sammanställa forskningsläget i *Bird minds*. Somliga av hennes favoritfåglar – till exempel flöjtkråkan, som hon är den främsta kännaren av – skildras ingående, och de kognitiva talanger som diskuteras hade uppfäktats som otroliga om det inte varit för de revolutionerande rön om komplexiteten i fågelhjärnan som nyligen framkommit. Länge trodde man att fåglar inte kunde vara särskilt intelligenta eftersom deras hjärnor är så små. Idag vet vi att också det är fel, eftersom fåglars hjärnor är högeffektiva, om än uppbyggda på annat sätt än däggdjurs.

TORGNY NORDIN

Uppgifter

17. Om man ser till hur Torgny Nordin beskriver Gisela Kaplans bok finns det en likhet mellan hans text och hennes sätt att skriva. Vilken?

- A I båda fallen har författaren gått igenom en stor mängd vetenskapliga källor.
- B I båda fallen spelar egna erfarenheter en avgörande roll för de slutsatser som dras.
- C I båda fallen förmedlas budskapet delvis med hjälp av målande berättelser ur vardagen.
- D I båda fallen är författaren såväl sakligt redogörande som kritiskt granskande.

18. Vad är boken *Bird minds* i huvudsak inriktad på, enligt texten?

- A Att redogöra för den historiska forskningen om fåglar.
- B Att skildra och diskutera fåglars intelligenta beteende.
- C Att etablera ett nytt fält för forskningen om fåglar.
- D Att visa på fåglars speciella roll i natur och miljö.

19. I texten antyds att ny kunskap om bland annat flöjtkråkan ifrågasätter ett traditionellt synsätt inom biologin. Vilket?

- A Att norra halvklotets djurliv är rikare än södra halvklotets.
- B Att det är hjärnans kapacitet som avgör en arts möjligheter att överleva.
- C Att fåglars sång i huvudsak ska betraktas som meningslösa ljud.
- D Att det främst är rivalitet som driver utvecklingen framåt i djurriket.

20. Vilket av följande framhåller textförfattaren som en av kvaliteterna i Gisela Kaplans bok?

- A Att den vänder sig både till särskilt intresserade och till läsare utan specialkunskaper.
- B Att den avstår från att diskutera frågor där forskningen ännu saknar svar.
- C Att den inte gör en åtskillnad mellan vardagliga betraktelser och seriös vetenskap.
- D Att den tar upp även sådana ståndpunkter som går emot Kaplans egna.

- 21.** De allra flesta som insjuknar i influensa och som inte tillhör en riskgrupp klarar oftast att _____ på egen hand.
- A isolera sig
B gardera sig
C kurera sig
D reparera sig
- 22.** I Vetenskapsrådets rapport *Forskningsbasering av lärarutbildningen* visar författarna att dagens forskning är tolkande och beskrivande, samt att klassrumsnära studier nästan helt _____. Det måste bli en bättre balans så att de problem lärare och elever upplever i sin vardag _____.
- A lyser med sin frånvaro – identifieras
B fyller sin funktion – reformeras
C lämnas i sticket – fokuseras
D faller mellan stolarna – formaliseras
- 23.** Under 1700-talet började adeln _____ monumentalala barockträdgårdar. För exotiska växter byggdes orangerier, och i _____ experimenterade man med grönsaker. Köksväxterna var fortfarande viktiga eftersom _____ var ett statligt mål och adelsmännen satte en ära i att bli dugliga hushållare.
- A anlägga – drivbänkar – självförsörjning
B förlägga – plantager – export
C belägga – krukor – växtproduktion
D frilägga – rabatter – kosthållning
- 24.** Valet av betong som byggmaterial är så självklart att få ifrågasätter det. Miljökraven är _____ eller lämnas till marknaden att själv formulera.
- A oantastliga
B obefintliga
C oegentliga
D obehindrade

25. En smärtlindring som gör hästens smärta _____ kan förkorta klinikvistelsen, förbättra hästens välfärd samt ha en positiv effekt på dess _____.
A tolerabel – konvalescens
B distinkt – kondoleans
C foglig – koncentration
D neutral – kontamination
26. Genom historien har skvaller inte sällan behandlats på ett _____ sätt. Men idag hävdar forskare att skvaller snarare bör ses som en social färdighet som är avgörande för att skapa relationer.
A uppbyggligt
B nedlåtande
C underordnat
D föredömligt
27. När man diskuterar betydelsen av att läsa skönlitteratur i skolan nämns ofta att det är bra för träning av läsfärdigheter och empatisk _____ eller för demokratisk fostran. Mer sällan talar man om skönlitteraturens _____, det vill säga de estetiska kvaliteter som skönlitteraturen är bärare av.
A övning – ansvar
B inlärning – genre
C medkänsla – mångfald
D inlevelse – egenvärde
28. Vad enskilda personers insatser ger för _____ i form av ekonomiska resurser beror i _____ hög grad på yttre omständigheter, alltså det sammanhang och den plats i det ekonomiska systemet vi har haft turen eller oturen att _____ in i.
A återkoppling – obetydligt – växa
B resultat – sällsynt – reformeras
C utdelning – utomordentligt – socialiseras
D avtryck – måttligt – väljas

29. Tonläget i regionen har _____ och många oroar sig nu för att en väpnad konflikt i området kan vara _____.
A sänkts – i antågande
B slipats upp – inom räckhåll
C skärpts – nära förestående
D skalats ned – under uppsegling
30. Hyresnämnden kan lämna tillstånd till uthyrning i andra hand om förstahands-hyresgästen på grund av ålder, sjukdom, tillfälligt arbete eller studier på annan ort har _____ skäl för att upplåta lägenheten i andra hand.
A omistliga
B avsiktliga
C uppdagade
D beaktansvärda